

تحلیل طراحی فضاهای شهری ایمن برای زنان بر اساس تعاملات اجتماعی مادر و کودک (پارک بانوان آنا در تبریز)

اسلام کرمی^{۱*}؛ مصطفی بصیری^۲؛ علی زینالی عظیم^۳

۱- استادیار دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه صنعتی شاهرود، شاهرود، ایران (نویسنده مسئول)

۲- استادیار گروه شهرسازی و معماری، واحد ایلخچی، دانشگاه آزاد اسلامی، ایلخچی، ایران

۳- عضو باشگاه نخبگان و پژوهشگران جوان، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران

دریافت دست‌نوشته: ۱۳۹۹/۰۲/۲۵؛ پذیرش دست‌نوشته: ۱۳۹۹/۰۷/۲۲

واژگان کلیدی	چکیده
فضای شهری، شهر ایمن، جنسیت، پارک بانوان، تعاملات اجتماعی	سرعت و ماهیت سریع شهرنشینی در سراسر جهان چالش‌های جدیدی را برای دولت‌ها و همچنین دانشمندان و فعالان اجتماعی ایجاد کرده است. فضاهای عمومی شهری یک فضای اجتماعی است، که به‌طور کلی برای همه افراد قابل دسترس است. اما اکنون برای بسیاری از زنان و کودکان همراه آن‌ها، استفاده از فضاهای عمومی، بخصوص پارک‌های شهری، در سراسر جهان باعث نگرانی زیادی شده است. این فضاها باید پاسخگوی نیازها، ایمنی و حس تعلق زنان، برای استفاده از آن‌ها باشد. روش تحقیق حاضر بصورت توصیفی و تحلیلی و پیمایشی است. جامعه آماری تحقیق شامل زنان محله کوی فیروز تبریز می‌باشد. حجم نمونه شمال ۳۷۰ می‌باشد که از طریق فرمول کوکران بدست آمد، برای پایایی سوالات از آلفای کرونباخ استفاده شد. برای تحلیل داده‌ها از روش معادلات ساختاری با نرم‌افزار <i>Spss</i> و <i>Amos</i> استفاده شد. نتایج نشان دادند که شاخص اجتماعی-فرهنگی با بار عاملی ۰/۹۲ بیشترین تاثیر را در امنیت و ایمنی پارک بانوان تبریز دارد. پس از آن به ترتیب شاخص کالبدی-بصری با بار عاملی ۰/۸۹، شاخص امنیت عمومی- ایمنی تردب‌بار عاملی ۰/۷۸ و شاخص سلامتی با بار عاملی ۰/۷۳ قرار دارند. در نتیجه همه شاخص‌های کالبدی، اجتماعی-فرهنگی، سلامتی و امنیت عمومی- ایمنی تردد، در ارتقاء ایمنی پارک بانوان از نظر تعاملات مادر و کودک در شهر تبریز مؤثر هستند.

۱- مقدمه و بیان مسأله

فضاهای شهری توسط افراد مختلف به طور متفاوت تجربه می‌شوند. ارتباط مستقیمی بین جنسیت، شهرسازی و ایمنی وجود دارد. به رسمیت شناختن زنان به‌عنوان شهروندان دارای حقوق قانونی از فضای عمومی شهری است که ظرفیت تبدیل روابط اجتماعی زنان به فضاهای عمومی و واکنش فضاهای عمومی به حضور آن‌ها را دارد (Listerborn, 2016). با وجود زمینه خشونت شهری، شهرها فرصت‌های متعددی

را برای استقلال زنان فراهم می‌کنند. در واقع، آن‌ها اغلب مرحله‌ای برای گسترش آزادی از هنجارهای سفت و سخت جنسیتی و کنترل بر انتخاب‌های زندگی زنان و توسعه شخصی هستند. این موضوع بر این ایده تاکید دارد که در تعریف شهرها براساس اصول حکومت خوب و برابری باید در جهت رفع خشونت علیه زنان و ارتقای توانمندی و حقوق برابر شهروندان تلاش کنند (Moser, 2017). اهمیت ایجاد حس امنیت در میان زنان و دختران در فضاهای عمومی را

(Lampham et al, 2016). در مطالعه مکان فضای عمومی در زندگی روزمره زنان خاورمیانه، به سه عامل مهم در رابطه با ایمنی زنان در فضاهای شهری تاکید می‌شود نیازها، انتظارات و راحتی (Gholamhosseini, 2017). در بررسی تعاملات اجتماعی در فضاهای عمومی شهر آلسبوری در جنوب شرقی انگلستان، نتایج نشان داد که استفاده افراد مختلف از فضاهای عمومی و نحوه تعامل اجتماعی آن‌ها با یکدیگر از نظر سن، جنس و مکان متفاوت است و بازتابهای متفاوتی دارد (Holland et al, 2017). سازمان بین‌المللی برابری جنسیتی و توانمندسازی زنان، در مطالعات شهرهای ایمن و فضاهای عمومی امن برای زنان و دختران، به ایجاد شهرهای ایمن با فضاهای عمومی امن و توانمند برای زنان و دختران، عاری از خشونت‌های جنسی و آزار و اذیت تاکید می‌کند (Un-Women, 2019). در مطالعات پارک‌های محله در شانگهای چین، شواهد نشان می‌دهد که پارک‌های محله فرصت‌هایی را برای ساکنان شهری برای مشارکت در فعالیت‌های بدنی فراهم می‌کند. تنظیمات متنوع محیطی مانند آب، پلازا، چمن، و امکانات تفریحی انواع مختلفی از سطح فعالیت را پشتیبانی می‌کند. گرچه بیشتر مردان در مقایسه با زنان از پارک‌های محله بازدید می‌کنند، اما زنان در انجام فعالیت‌های بدنی در پارک بیشتر از آقایان فعال بودند (Wang & Wu, 2020) در بررسی دگرگونی‌های حضور زنان در فضای عمومی شهری در پارک ائل گلی و خاقانی تبریز نتایج نشان داد زنان جوان هنوز هم در مقایسه با مردان، آزادی عمل و استقلال کمتری برای حضور در فضاهای عمومی دارند. محدودیت‌های خانوادگی، کارهای زنانه، و آزاد نبودن فعالیت‌های مناسب برای زنان در فضاهای عمومی، مانند پارک، از عوامل مهم محدودکننده حضور زنان در فضاهای عمومی نظیر پارک‌هاست (پورا احمد و همکاران، ۱۳۹۲). در پژوهش سنجش رضایتمندی زنان از پارک‌های بانوان شهر تبریز اینطور استنباط شده که ورزش، صحبت و معاشرت و تماشای مناظر و افراد دیگر و بازی، عمده فعالیت‌های انجام شده در این پارک‌ها می‌باشند که در این میان علاقه به تحرک و فعالیت‌های جسمی که نمی‌توان در پارک‌های عادی براحتی انجام داد بسیار چشمگیر می‌باشد (هاشمی تیله‌نویی و همکاران، ۱۳۹۳). در واکاوی نگرش

نمی‌توان نادیده گرفت. به‌عنوان یک نیاز اساسی انسانی، عدم موفقیت در دستیابی به احساس امنیت در جامعه به طور کلی و امنیت در محیط روزمره فرد شامل پیامدهای منفی متعددی است که اشکال مختلف رفتار و نگرش‌های ضد اجتماعی را در بر می‌گیرد و سپس منجر به نتایج استرس‌زا می‌شود. زنان و مردان با توجه به نقش و مسئولیت‌های خود در شهر، از فضاهای شهری به شیوه‌های مختلف استفاده می‌کنند. زنان همیشه مسئول مراقبت مستقیم از خانواده و جامعه بوده‌اند که باید آن‌ها را در جایگاه مرکزی فرآیند برنامه ریزی شهری و شکل‌گیری محیط ساخته شده قرار دهد. برنامه‌ریزی و طراحی شهری اغلب از طریق دیدگاه مردانه و درک محیط پارک‌های محل‌های مخصوص بانوان که در آن زنان می‌توانند احساس امنیت کنند و برای استفاده از امکانات عمومی انگیزه داشته باشند می‌باشد. ضرورت و اهمیت مسئله در این است که مادران و فرزندان آن‌ها هم مثل مردان و سایر اقشار جامعه نیاز به تعاملات اجتماعی و گذران اوقات فراغت دارند. اما به دلیل کمبودها و عدم تامین امنیت و ایمنی در فضاهای شهری، مادران مجبور هستند همراه فرزندان خودشان کمتر در فضاهای شهری حضور پیدا کنند. بنابراین پرداختن و طراحی فضاهای شهری ایمن برای تعاملات مادر و کودک امری ضروری و حیاتی است.

همچنین پژوهش حاضر در پی پاسخگویی به این سوال می‌باشد که: طراحی فضاهای شهری ایمن برای زنان تا چه اندازه بر تعاملات اجتماعی مادر و کودک موثر است؟ با تاکید بر نمونه مورد پژوهش، چیستی مولفه‌ها و معیارهای تعامل اجتماعی مادر و کودک، چگونگی تحقق آنها در نمونه مورد پژوهش و شناسایی عوامل موثر بر تحقق یا عدم تحقق آنها مجموعه‌ای از سوالاتی است که در پژوهش حاضر به آنها پرداخته شده است.

۲- پیشینه تحقیق

بررسی‌ها نشان داده که اصلاح امکانات پارک تأثیر بیشتری در بهبود ادراک از ایمنی پارک داشته و همچنین افزایش انواع پارک‌ها و ارائه فعالیت‌های سازمان یافته‌تر مطابق با نیازهای استفاده‌کنندگان خود منجر به ترغیب استفاده جنسیت‌های مختلف از پارک‌های شهری خواهد شد

از نظر تاریخی، زنان بیشتر وقت خود را در زمینه خصوصی خانه برای مشاغل داخلی و پرورش فرزندان سپری می‌کردند و تصور نمی‌شد که روزی عضو جامعه مساوی خود باشند و مجبور باشند برای ادعای حقوق برابر خود تلاش کنند (Spain, 2016). پس از چالش‌های مهم در نهایت بحث در مورد پیوندها و روابط بین زنان و فضاهای شهری آغاز شد. این روابط می‌تواند توسط زنانی ایجاد شود که علیرغم آگاهی از اینکه ممکن است از نظر ایمنی، خطراتی برای آن‌ها داشته باشد، از فضاهای عمومی شهرها استفاده می‌کنند یا این روابط می‌تواند نتیجه یک وضعیت ناخوشایند باشد که یک گروه از اقلیت‌ها (زنان) نسبت به حقوق خود در استفاده از فضاهای شهری و احساس تعلق خود برای اینکه از فضاهای عمومی شهری محروم نشوند، حاصل شود (Tissot, 2011). خیابان‌ها و فضاهای عمومی ابزارهای عالی برای دستیابی زنان به مکان‌های تفریحی و استراحتی هستند. برای این کار، آن‌ها به حمل و نقل عمومی کارآمد و ایمن و همچنین خیابانهای و فضاهای عمومی امن نیاز دارند. بنابراین، یک فضای شهری دوستدار زنان، شهری است که به‌ویژه به نیازهای زنان توجه دارد. اما البته شهری با خدمات بهتر و با فضاهای عمومی بهتر و امن‌تر نیز هست. طرح‌های فضاهای شهری دوستدار زنان نشان می‌دهند که اگر توجه ویژه‌ای به فصل مشترک فضای عمومی و درک نیازهای زنان مبذول شود، چگونه می‌توانند خلاق و موفق باشد (Villanueva, 2015). عوامل موثر بر عدم استفاده بانوان از فضای عمومی شهری عبارتند از: تراکم ترافیک در خیابان‌های با کاربری مسکونی؛ ترس از جنایت یا خشونت؛ نبود فضاهای لازم برای استفاده کودکان و تجاری شدن تفریحات کودکان، عدم امکانات لازم برای اوقات فراغت و بازی. فضاهای عمومی موجود ممکن است به اندازه کافی فعالیت‌های مربوط به نیازهای فیزیکی بانوان به همراه کودکانشان را تطبیق ندهند. برای مثال، آن‌ها ممکن است زمان بیشتری را برای استفاده از مکانهای عمومی و همچنین برای نشستن و استراحت نیاز داشته باشند (Un-Habitat, 2016). زنان، به ویژه زنان دارای فرزند، معمولاً بیشترین استفاده از فضاهای عمومی را نسبت به سایر زنان دارند

زنان نسبت به شکل‌گیری فضاهای گردشگری فراغتی مخصوص بانوان شهر آمل، نتایج تحلیل‌ها نشان دهنده عدم رضایت کافی زنان از کیفیت فراغت خود و همچنین نگاه مثبت آنان به پدیده پارکهای مخصوص بانوان می‌باشد (حبیبی و نیک پور، ۱۳۹۶). در ارزیابی کیفیت محیطی فضاهای انضباطی شهری در پارک بانوان یزد نیز نتایج بدست آمده نشان داد که که وضعیت کیفیت محیطی پارکهای بانوان شهر یزد از نظر سه شاخصه کالبدی- عملکردی، فرهنگی- اجتماعی و زیست محیطی در سطح پایینی قرار دارد (پوراحمد و همکاران، ۱۳۹۷). در تحقیقی در مورد امنیت زنان در فضاهای عمومی شهری و بررسی عوامل فیزیکی مؤثر بر آن در پارک ائل‌گلی تبریز، نتایج یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که احساس امنیت زنان شرکت کننده در نقاط مختلف پارک متفاوت است؛ بیشترین عوامل مؤثر بر احساس امنیت زنان ناشی از سه معیار کالبدی، فعالیتی و آسایش بصری و محیطی است (رحیمی و صبوری، ۱۳۹۷). در بررسی ترس از جرم در فضاهای عمومی شهری؛ جامعه زنان در تهران، نشان داد که هرچه احساس نامنی و ترس از جرم در فضاهای عمومی شهری افزایش می‌یابد، آزادی فردی بانوان بیشتر مختل شده و مانع استفاده آزادانه آن‌ها از فضاهای مختلف شهری می‌شود (بیات و همکاران، ۱۳۹۷).

نتایج تحلیل حق به شهر در فضاهای عمومی شهری با تأکید بر رویکرد عدالت جنسیتی در شهر ارومیه، نشان داد که رابطه‌ی معنی‌داری بین شاخص‌های متغیرهای مستقل حق به شهر با متغیر وابسته عدالت جنسیتی و اختلاف معنی‌داری در بهره‌مندی زنان و مردان از حق به شهر وجود دارد (پورمحمدی و همکاران، ۱۳۹۸).

۲-۱- فضای عمومی شهر و زنان

شهروندان واقعی یک مکان، کسانی هستند که روزانه از فضای شهری استفاده می‌کنند، یا کسانی هستند که از این فضا برای اهداف خاص و مهمتر از آن استفاده می‌کنند و کسانی هستند که فضای شهری را شکل داده و تولید می‌کنند (Toolis, 2017). به عبارت دیگر، مبارزه برای «حقوق شهروندی» ابزاری برای تولید فضاهای شهری است.

مختلف که فعالیتهای مختلفی را در ساعات مختلف روز انجام می‌دهند بیشتر مورد استفاده قرار می‌گیرند، برای همه و به ویژه برای زنان و کودکان همراه آن‌ها امن‌تر هستند (*Jagori & Safetipin, 2018a*). این به دلیل این است که امروزه شهروندان تمایل به ترویج تعاملات اجتماعی متنوع در میان همه جنسیت‌ها دارند. علاوه بر این، اگر افراد بیشتری در طول روز در فضاهای شهری حضور داشته باشند، احاطه بیشتری به فضاهای عمومی شهری وجود دارد که می‌تواند رخ دادن حمله یا سرقت را غیرممکن یا سخت کند.

به منظور ارتقاء کیفیت فضاهای عمومی شهری که به خوبی از طرف زنان مورد استفاده قرار گیرند لازم است محیطی خوشایند، با قابلیت دسترسی و روشنایی خوب، داشتن جای کافی (مبلمان عمومی) برای مصارف مختلف، و نگهداری خوب، در میان عوامل دیگر، تضمین شود تا حضور زنان و کودکانشان در استفاده از فضاهای عمومی شهری ارتقا یابد. اگر فضاهای عمومی شهری فاقد این عوامل باشند، می‌توانند برای زنان و کودکانشان خطرناکتر باشند یا احساس خطر کنند (*Nowrojee & Shebi, 2019*). یک شهر امن برای زنان و کودکانشان که می‌توانند از فضاهای عمومی شهری و زندگی عمومی شهری بدون ترس لذت ببرند عبارت است از:

- شهری که در آن خشونت علیه زنان و کودکان چه در خانه و چه در خیابان اعمال نمی‌شود.
- شهری که در آن زنان و کودکان مورد تبعیض قرار نمی‌گیرند و حقوق اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی آن‌ها تضمین می‌شود.
- شهری که در آن زنان در تصمیم‌گیری جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنند مشارکت دارند و بر شهر خود تاثیر می‌گذارند.
- شهری که در آن دولت محلی حقوق همه مردم را بدون محروم کردن زنان و کودکان تضمین می‌کند.
- شهری که در آن دولت محلی اقداماتی را برای جلب توجه، پیشگیری و مجازات خشونت علیه زنان و کودکان انجام می‌دهند.
- شهری که در آن دولت محلی دسترسی زنان و کودکان به

(*Paramo & Arroyo, 2011*). زنان دارای کودک از یک فضای عمومی بیشتر برای پیاده‌روی روزانه، برای بهره‌جستن از زمین‌های بازی، استراحت و تعاملات اجتماعی در پارک‌ها و فضاهای سبز استفاده می‌کنند و از آفتاب و هوای تازه فضاهای باز برای خود (مادران) و فرزندانشان بهره‌می‌برند، که برای آن‌ها بسیار مفید است. این امر متداولی است که خانواده‌ها در یک فضای سبز در آخر هفته‌ها برای ملاقات با دوستان قدیمی، گذران اوقات فراغت و برقراری تعاملات اجتماعی در کنارهم جمع شوند و ساعاتی را باهم بگذرانند. فضای عمومی در شهرها همچنین حافظه جمعی را برای زنان (مادران) شکل می‌دهد.

۲-۲- شهر ایمن و زنان

دسترسی جهانی به فضاهای عمومی امن، فراگیر و در دسترس به ویژه برای جمعیت آسیب‌پذیرتر مانند زنان و کودکان یکی از اهداف کلیدی برای ابتکارات جهانی مانند اهداف توسعه پایدار است که به شهرها مربوط می‌شود. امنیت زنان در محیط شهری موضوع جدیدی نیست و از دهه ۱۹۸۰ به بعد وارد گفتمان‌های شهری شده است (*Leao et al, 2018*).

با این حال، با وجود تمام تلاشهای سردمداران بین‌المللی برای ایجاد محیط شهری امن‌تر برای زنان و دختران، چون آن‌ها اغلب در معرض آزار و اذیت و دیگر اشکال خشونت قرار دارند، دسترسی آن‌ها به فضاهای عمومی را محدود می‌کند. ایمنی و دسترسی به فضاهای مختلف شهرها می‌تواند به طور چشمگیری از یک خیابان به خیابان دیگر متفاوت باشد (*Safetipin, 2018a*). یک شهر امن شهری است که هم دولت و هم جامعه مدنی حقوق زنان را در همه زمینه‌ها تضمین کنند. یک شهر امن شهری است که حذف خشونت مبتنی بر جنسیت را ترویج دهد، و در عین حال فرصتهای برابر برای زنان و مردان در تمام زمینه‌های زندگی اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی (دسترسی به اشتغال، تحصیل، مشارکت سیاسی، منابع و اوقات فراغت و غیره) را، به‌طور کلی ترویج دهد (*Jagori & Soraganvi, 2017*).

شهرهایی که فضاهای عمومی آن‌ها توسط شهروندان

عدالت شهری و اجتماعی را تضمین می‌کنند (Lambrick & Rainero, 2010).

۲-۳- پارک شهری و زنان

پارک‌های شهری که از بخش‌های مهم اکوسیستم شهری هستند، برای بهبود کیفیت زندگی یک جامعه مهم هستند، به خصوص که شهرنشینی به تدریج در حال افزایش است، با این حال پارک‌های شهری از ویژگی‌های اجتماعی برخوردار هستند که باعث ایجاد سیستم سبز در شهر می‌شوند. آن‌ها امکان تفریح و سرگرمی شهری را برای زنان و کودکانشان فراهم می‌کنند (Demuzere et al., 2014). آن‌ها رابطه بین طبیعت و انسان با حرکت در طبیعت به سوی شهر را متعادل می‌کنند (Brown, et al., 2015). آن‌ها با ایجاد آرامش و نشاط به زنان در توسعه سالم شهر نقش بسیار مهمی دارند. پارک‌ها بخصوص برای بانوان فضاهای زندگی سالم، پایدار و با کیفیت بالا با مناطق سبز شهری ایجاد می‌کنند. بنابراین پارک‌های شهری از «نقاط جالب» در شهرهایی هستند که تابستانهای خوبی دارند و مناسب برای استفاده عموم مردم بخصوص زنان با کودکانشان در فصل تابستان در فضاهای عمومی شهری می‌باشد (Klemm. et al., 2017) رعایت استفاده از پارک و اندازه‌گیری درک مردم از آن، در درک نحوه طراحی برای ساخت پارک بخصوص برای بانوان و کودکانشان از نظر موفقیت بسیار مهم است (Klemm et al., 2015). در طراحی یک پارک بانوان موفق باید در دسترس بودن، خوانایی، قابل درک بودن، راحتی و ایمنی به خوبی رعایت شده باشد، و نظر بانوان را برای مشارکت در فعالیت‌های مختلف و معاشرت و تعاملات اجتماعی در فضاهای عمومی شهری به خصوص پارک‌ها فراهم کند (Meijering et al., 2015). در مناطق شهری، پارک‌ها یک منبع مهم برای پایداری و سلامت جامعه بخصوص برای زنان و کودکانشان هستند (Cohen et al., 2016). اما تفاوت‌هایی در دسترسی و استفاده در تمام فضاها و مکان‌های جغرافیایی وجود دارد. نابرابری در استفاده از پارک و برنامه‌ریزی مبتنی بر آن در جوامع نشان داده که در تمام گروه‌های سنی، به‌طور متوسط، مردان بیشتر از زنان در پارک‌ها مشاهده شده‌اند، و مردان به‌طور معمول از نظر فیزیکی در پارک‌ها

فعالتر از زنان بوده‌اند (Derose et al., 2018). چگونگی درک، ارزیابی و ارزش‌گذاری بانوان از پارک‌ها، به درک ابعاد انسانی برنامه‌ریزی و طراحی فضاهای شهری (بخصوص پارک بانوان) کمک می‌کند.

۳- روش پژوهش

روش تحقیق در این پژوهش توصیفی-تحلیلی بوده و از نظر هدف جزء پژوهش‌های کاربردی محسوب می‌شود و از جهت گردآوری اطلاعات از نوع تحقیقات پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری ۱۰۱۲۴ نفر در این پژوهش زنان محله کوی فیروز است. حجم نمونه با توجه به فرمول کوکران ۳۷۴ نفر بدست آمد. نمونه‌ها بصورت تصادفی ساده انتخاب گردیدند. در این پژوهش از ابزار پرسشنامه برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده می‌شود. بعد از مراحل فوق اقدام به دسته‌بندی داده‌ها با تحلیل معادلات ساختاری با روش با استفاده از نرم افزارهای SPSS و Amos انجام شد. برای پایایی سوالات از آلفای کرونباخ استفاده شد. برای تحلیل داده‌ها از رویکرد مدل‌سازی معادلات ساختاری با به کار گرفتن نرم‌افزارهای Spss (نسخه ۱۹) و Mplus (نسخه ۷/۴) و (نسخه ۲۲) Amos استفاده می‌شود.

مدل‌سازی معادلات ساختاری (SEM) یکی از اصلی‌ترین روش‌های تجزیه و تحلیل چند متغیره است که جهت بررسی روابط پیچیده میان متغیرهای آشکار و مخفون به کار می‌رود. از دو بخش مدل اندازه‌گیری و مدل ساختاری تشکیل شده است. در این تحقیق ابتدا با استفاده از نرم‌افزار SPSS تحلیل عاملی اکتشافی با کاربرد روش استخراج مؤلفه‌های اصلی و چرخش واریماکس و با هدف کشف ساختاری عوامل موثر امنیت زنان در پارک آنای تبریز بکار گرفته شد. سپس با استفاده از نرم‌افزار Mplus روش تحلیل عاملی تأییدی جهت تأیید ساختار عاملی اکتشافی، به کار برده شده و از شاخص‌های برازش به‌منظور ارزیابی برازش مدل نهایی به‌دست‌آمده از رویکرد مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده گردید. برای پایایی سوالات از آلفای کرونباخ استفاده شد که برابر ۰/۷۴ بدست آمد. چون بالاتر از ۰/۷ بدست آمد نشان از پایایی سوالات دارد.

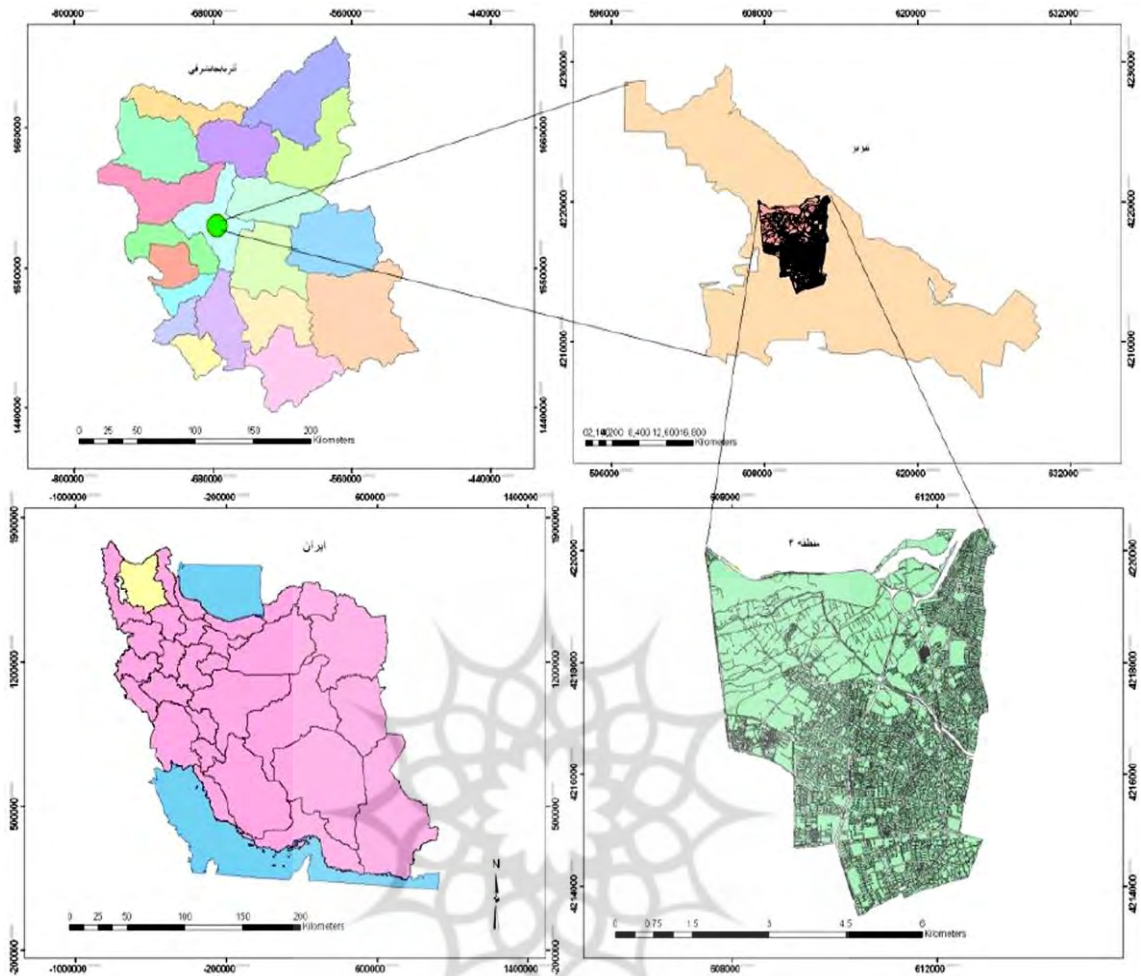
۳-۱- معرفی محدوده مورد پژوهش

خیابان قطران، واقع در منطقه ۴ شهرداری تبریز، از شمال به بلوار ۲۲ بهمن و از جنوب به خیابان باهنر محدود میشود. مختصات جغرافیایی این خیابان شامل ۳۸ درجه، ۴ دقیقه و ۲۲ ثانیه عرض شمالی و ۴۶ درجه، ۱۶ دقیقه و ۷ ثانیه طول شرقی است. این خیابان ۴۷۴ متر طول داشته و عرض آن برابر با ۲۰ متر است. پارک بانوان آن از مراکز فرهنگی منطقه ۴ شهرداری کلانشهر تبریز است که در سال ۱۳۸۴ آغاز به

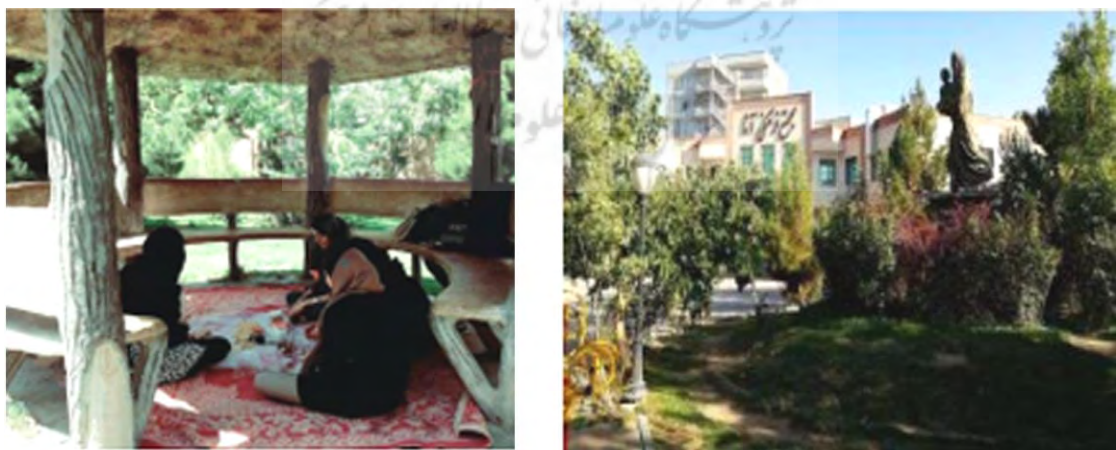
کار کرده است. این پارک در قطران شمالی، ۲۴ متری وزیر آباد تبریز واقع گردیده است و دارای امکانات فرهنگی و هنری، ورزشی و آموزشی برای گروه‌های سنی مختلف است. این مجتمع دارای دو ساختمان مجزاست که یکی مخصوص ورزش بانوان و ساختمان دیگر جهت فعالیتهای، آموزشی و کلاس‌های علمی، هنری، فرهنگی در نظر گرفته شده است. مساحت ساختمان مجتمع آن ۱۵۰۰ متر مربع و مساحت محوطه بوستان آن یک هکتار می‌باشد.

جدول ۱- جدول متغیرهای تحقیق.

کد آیتم‌ها	گویه	شاخص
SS	امنیت اجتماعی محیط	امنیت عمومی و ایمنی تردد
	گشت‌های پلیسی	
	دوربین‌های مدار بسته	
	وجود نگهبان پارک	
	نورپردازی و سیستم روشنایی	
	موانع حرکتی	
	کف‌سازی، همسطح‌سازی	
PV	وجود زیرگذر و روگذرها	ویژگیهای کالبدی-بصری
	وجود مسیر دوچرخه برای بانوان	
	وضعیت مبلمان شهری	
	وجود اتاقهای مادر و کودک	
SC	دسترسی	کارکردهای اجتماعی- فرهنگی
	فضاهای بازی کودک	
	شادابی و جذابیت رنگ‌آمیزی	
PP	برگزاری مراسم، نمایش و جشن	سلامت جسمانی-روانی
	فعالیت‌های فرهنگی	
	ملاقات و گفتگو با دوستان	
PP	حضور اقشار و طبقات مختلف اجتماعی	سلامت جسمانی-روانی
	تردد ویژه معلولان و سالمندان	
	آلودگی و عدم نظافت	
PP	آلودگی هوا	سلامت جسمانی-روانی
	آلودگی صوتی	
	سرویس بهداشتی	

شکل ۱- موقعیت محدوده مورد مطالعه.

شکل ۲- تصاویری از محیط پارک بانوان آنای تبریز.

۴- یافته‌های پژوهش

۴-۱- تحلیل توصیفی

آمارهای توصیفی مورد استفاده شامل: سن، نوع فعالیت (شغل)، تاهل، میزان سواد، درآمد خانوار، مراجعه به پارک مورد بررسی قرار گرفته است. سپس بر اساس گویه‌ها و شاخص‌های تحلیلی ابعاد و کیفیتهای فضایی محدوده مورد مطالعه بررسی شده است. براین اساس ۰/۴۵ درصد پاسخ‌دهندگان از نظر سنی بین ۲۵-۳۵ سال قرار داشتند. ۴۳ صد متاهل، ۳۰ درصد مجرد، ۱۷ درصد متارکه کرده‌اند. بیشترین درصد سطح تحصیلات در پاسخ دهندگان مربوط به لیسانس با مقدار ۴۶ درصد، از نظر شغلی ۵۹ درصد خانه‌دار، از نظر درآمدی ۴۱ درصد بین ۱-۳ میلیون تومان درآمد داشتند. از نظر مراجعه هم، مراجعه ۱ روز در هفته با ۷۳/۵ درصد بیشترین میزان مراجعه را به خود اختصاص داد. به منظور ایجاد تصویری روشن از وضعیت کالبدی،

بصری، ایمنی- امنیت، کارکردهای اجتماعی و بهداشتی پارک آنا مجموع امتیازات شاخص‌های چهارگانه بر اساس طیف لیکرت مورد بررسی قرار گرفته است.

بر اساس محاسبات صورت گرفته ترتیب امتیازات کسب شده نشان می‌دهد که بالاترین امتیازات کسب شده شاخص‌ها در پارک آنا به ترتیب زیر بوده است: کالبدی- بصری، بهداشت و محیط‌زیست، کارکردهای فرهنگی- اجتماعی و گذران اوقات فراغت و امنیت عمومی و ایمنی تردد.

برای بررسی نرمال بودن متغیرهای تحقیق از آزمون کلموگروف اسمیرنوف استفاده شد تا مشخص شود که از آزمون پارامتری یا ناپارامتری استفاده شود.

در جدول (۲) چون مقدار سطح معنی‌داری در تمامی متغیرها بزرگتر از مقدار خطای ۰/۰۵ می‌باشد. یعنی متغیرهای تحقیق همگی نرمال می‌باشند و لازم است از آزمون‌های پارامتری استفاده گردد.

جدول ۲- آزمون کلموگروف- اسمیرنوف.

شاخص‌ها	گویه	آماره Z	نتیجه آزمون	سطح معناداری
امنیت عمومی و ایمنی تردد	امنیت اجتماعی محیط	۰/۹۵۱	۰/۰۶۸	نرمال است
	گشت‌های پلیسی	۰/۹۷۳	۰/۰۷۲	نرمال است
	دوربین‌های مدار بسته	۰/۸۱۵	۰/۰۶۵	نرمال است
	وجود نگهبان پارک	۰/۹۱۴	۰/۰۸۱	نرمال است
	نورپردازی و سیستم روشنایی	۱/۰۷۱	۰/۰۹۱	نرمال است
	موانع حرکتی	۰/۷۱۹	۰/۰۷۹	نرمال است
	کف‌سازی، همسطح‌سازی	۰/۹۶۲	۰/۱۰۳	نرمال است
	وجود زیرگذر و روگذرها	۰/۷۳۸	۰/۰۸۳	نرمال است
	وجود مسیر دوچرخه برای بانوان	۱/۱۲۷	۰/۰۸۵	نرمال است
	وضعیت مبلمان شهری	۰/۸۶۴	۰/۰۹۴	نرمال است
ویژگی‌های کالبدی-بصری	وجود اتاقهای مادر و کودک	۰/۹۸۴	۰/۱۵۱	نرمال است
	دسترسی	۰/۹۱۱	۰/۰۷۵	نرمال است
	فضاهای بازی کودک	۰/۷۹۷	۰/۰۷۳	نرمال است
	شادابی و جذابیت رنگ‌آمیزی	۰/۸۵۴	۰/۰۸۲	نرمال است
کارکردهای اجتماعی- فرهنگی	برگزاری مراسم، نمایش و جشن	۱/۳۱۷	۰/۰۹۹	نرمال است
	فعالیت‌های فرهنگی	۰/۹۲۵	۰/۰۶۴	نرمال است
	ملاقات و گفتگو با دوستان	۰/۷۸۲	۰/۰۸۸	نرمال است
	حضور اقشار و طبقات مختلف اجتماعی	۰/۸۴۸	۰/۱۱۰	نرمال است
	تردد ویژه معلولان و سالمندان	۱/۰۰۶	۰/۰۹۲	نرمال است

ادامه جدول ۲- آزمون کلموگروف- اسمیرنوف.

شاخص ها	گویه	آماره Z	نتیجه آزمون	سطح معناداری
سلامت جسمانی-روانی	آلودگی و عدم نظافت	۰/۸۲۸	۰/۰۶۹	نرمال است
	آلودگی هوا	۰/۹۴۲	۰/۱۴۸	نرمال است
	آلودگی صوتی	۰/۸۳۶	۰/۰۷۷	نرمال است
	سرویس بهداشتی	۰/۷۷۵	۰/۰۸۷	نرمال است

جدول ۳- میانگین شاخص‌ها و زیرشاخص‌های تحقیق.

شاخص ها	گویه	انحراف معیار	میانگین
امنیت عمومی و ایمنی تردد	امنیت اجتماعی محیط	۰/۷۰۲	۳/۰۹
	گشت‌های پلیسی	۰/۷۱۱	۳/۴۸
	دوربین‌های مدار بسته	۰/۷۷۴	۳/۶۶
	وجود نگهبان پارک	۰/۹۵۸	۳/۱۶
	نورپردازی و سیستم روشنایی	۰/۷۷۸	۳/۷۷
	موانع حرکتی	۰/۸۱۹	۳/۲۹
	کف‌سازی، همسطح سازی	۰/۸۰۲	۳/۵۸
	وجود زیرگذر و روگذرها	۰/۷۶۵	۳/۴۸
	وجود مسیر دوچرخه برای بانوان	۰/۷۵۲	۳/۰۲
	وضعیت مبلمان شهری	۰/۷۹۵	۳/۲۸
ویژگی‌های کالبدی- بصری	وجود اتاقهای مادر و کودک	۰/۷۶۵	۳/۶۹
	دسترسی	۰/۷۴۷	۴/۰۶
	فضاهای بازی کودک	۰/۷۳۷	۳/۹۰
	شادابی و جذابیت رنگ آمیزی	۰/۸۶۳	۳/۵۹
	برگزاری مراسم، نمایش و جشن	۰/۸۲۶	۳/۶۵
کارکردهای اجتماعی- فرهنگی	فعالیت‌های فرهنگی	۰/۷۰۷	۳/۹۰
	ملاقات و گفتگو با دوستان	۰/۷۲۴	۳/۱۰
	حضور اقشار و طبقات مختلف اجتماعی	۰/۷۵۵	۳/۵۹
	تردد ویژه معلولان و سالمندان	۰/۷۴۴	۳/۷۰
	آلودگی و عدم نظافت	۰/۷۷۸	۳/۶۴
سلامت جسمانی-روانی	آلودگی هوا	۰/۷۹۱	۳/۰۸
	آلودگی صوتی	۰/۸۸۹	۳/۲۵
	سرویس بهداشتی	۰/۹۱۲	۳/۰۱

جدول (۴ و ۵) نشان می‌دهد بین تمام شاخص‌های ایمنی زنان و تعاملات بین کودک و مادر در پارک آنای تبریز مثبت و معناداری وجود داشته و سطح معنی‌داری در ناحیه ی آلفا ۰/۰۵ برابر با (۰/۰۰۰) است و چون خطای محاسبه شده کمتر از ۰/۰۱ است با ۰/۹۹ اطمینان می‌توان گفت که بین

با توجه به جدول (۳)، بیشترین میانگین با ۴/۰۶ مربوط به دسترسی به پارک بوده و کمترینش مربوط به سرویس بهداشتی با میانگین ۳/۰۱ می‌باشد. نتایج حاصل از تحلیل ضریب همبستگی شاخص‌های امنیت و رابطه آن با تعاملات بین مادر و کودک در پارک آنای شهر تبریز با توجه به

گزارش نمود. در این تحقیق از هر کدام حداقل دو مورد گزارش شده است. اگر حداقل سه مورد از شاخص‌ها قابل پذیرش باشند می‌توان نتیجه گرفت که مدل از برازش کافی برخوردار است.

سطح معنی‌داری آماره χ^2 دو برابر ۰/۰۰۱ است که با توجه به ملاک در نظر گرفته شده (بزرگتر از ۰/۰۵) قابل قبول نمی‌باشد. ولی از آنجایی که سطح معنی‌داری به تعداد نمونه حساس بوده و در نمونه‌های بزرگ تقریباً همیشه معنی‌دار است؛ برای ارزیابی برازش مدل از شاخص‌های دیگر استفاده شده است. مقدار شاخص نسبت بحرانی به درجه آزادی ($DF/CMIN$) برابر ۳/۴۲ که مقدار مطلوبی برای برازش مدل است.

تمام شاخص‌های ایمنی و امنیت و تعاملات مادر و کودک در پارک آنای تبریز رابطه معناداری وجود دارد. بنابراین تأمین همه این شاخص‌ها منجر به تأمین امنیت و کاهش جرم در این پارک می‌شود.

۴-۲- ساختاری پژوهش شاخص‌های برازندگی مدل معادلات

برای ارزیابی مدل طراحی محیطی از تحلیل عاملی تاییدی مرتبه دوم استفاده شده است. ابتدا برازش کلی مدل بررسی شده و پس از آن تک تک مسیرها آزمون خواهد شد. شاخص‌های برازش دارای سه نوع مطلق، تطبیقی و مقتصد هستند که بایستی از هر کدام از انواع، شاخص‌هایی را

جدول ۴- ضریب همبستگی پیرسون شاخص‌های امنیت.

مولفه‌ها	همبستگی پیرسون	سطح معناداری (Sig)
امنیت عمومی و ایمنی	۰/۶۹۴	۰/۰۰۰
کالبدی- بصری	۰/۶۳۱	۰/۰۰۰
اجتماعی- فرهنگی	۰/۶۷۳	۰/۰۰۰
سلامت جسمانی- روانی	۰/۵۷۲	۰/۰۰۰

جدول ۵- ضریب همبستگی پیرسون رابطه بین اثرات ایمنی و تعاملات مادر و کودک در پارک بانوان آنای شهر تبریز.

مولفه	SS	PV	SC	PP
امنیت عمومی و ایمنی	۱			
کالبدی- بصری	۰/۶۹۲	۱		
اجتماعی- فرهنگی	۰/۷۲۴	۰/۶۱۲	۱	
سلامت جسمانی- روانی	۰/۵۰۲	۰/۴۴۸	۰/۴۰۱	۱

جدول ۶- شاخص‌های برازش مدل ساختاری ایمنی زنان در پارک بانوان آنای شهر تبریز

شاخص برازش	میزان	ملاک	تفسیر
DF/CMIN	۳/۴۲	کمتر از ۵	برازش مطلوب
χ^2 p-value	۰/۰۰۱	بیشتر از ۰/۰۵	غیر قابل قبول
شاخص نیکویی برازش (GFI)	۰/۹۴۵	بیش از ۰/۹۰	برازش مطلوب
شاخص توکر- لویس (TLI)	۰/۹۱۹	بیش از ۰/۹۰	برازش مطلوب
شاخص برازش تطبیقی (CFI)	۰/۹۱۵	بیش از ۰/۹۰	برازش مطلوب
ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA)	۰/۰۵	کمتر از ۰/۰۸	برازش مطلوب
شاخص برازش مقتصد هنجار شده (PNFI)	۰/۸۹	بیشتر از ۰/۵	برازش مطلوب

بانوان آنای تبریز محاسبه شده است. نتایج تحلیل مدل در جدول (۸) ارائه شده است. باتوجه به جدول ملاحظه می‌شود که بارهای عاملی گویه‌های مربوط به هر یک از مولفه‌ها بزرگتر از ۰/۴ بوده و در سطح احتمال ۹۹ درصد معنی دار هستند. بنابراین هیچ یک از گویه‌ها حذف نمی‌شود و در مدل باقی می‌مانند. بنابراین نتیجه می‌شود که ساختار عاملی شاخص‌های امنیت و ایمنی زنان در پارک آنای تبریز از روایی سازه‌ای مطلوبی برخوردار هستند. بنابراین شاخص ایمنی و امنیت اجتماعی- فرهنگی با بار عاملی ۰/۹۲ بیشترین تاثیر را در امنیت و ایمنی زنان در پارک آنای تبریز از نظر تعاملات کودک و مادر دارد. پس از آن به ترتیب شاخص کالبدی-بصری با بار عاملی ۰/۸۹، شاخص امنیت تردد با بار عاملی ۰/۷۸، شاخص سلامت جسمانی-روانی با بار عاملی ۰/۷۳ قرار دارند (جدول ۸ و شکل ۳).

شکل (۳) روابط علی استاندارد شده مدل نهایی را نشان داده و جدول (۹) و شکل (۴) ساختار نهایی مدل را با اثرات تاثیرگذاری شاخص‌ها نشان می‌دهد که در مدل ساختاری نهایی شاخص کالبدی با اثر مستقیم ۰/۷۵۱ و غیر مستقیم ۰/۴۹۳ بیشترین اثرگذاری در امنیت پارک بانوان آنای شهر تبریز داشته و شاخص زیست محیطی با اثر مستقیم ۰/۲۱۹ و غیر مستقیم ۰/۱۰۵ کمترین اثرگذاری را در امنیت پارک بانوان آنای شهر تبریز داشته است. بعد از شاخص کالبدی بترتیب شاخص اجتماعی- فرهنگی با اثر مستقیم ۰/۴۰۵ و غیر مستقیم ۰/۲۱۲، مولفه اقتصادی با اثر مستقیم ۰/۳۷۴ و غیر مستقیم ۰/۱۹۷، مدیریتی با اثر مستقیم ۰/۲۸۵ و غیر مستقیم ۰/۱۵۳، در امنیت پارک بانوان آنای شهر تبریز اثرگذار بوده‌اند

همچنین شاخص نیکویی برآزش (*GFI*) ۰/۹۴۵ است که نشان دهنده قابل قبول بودن این میزان برای برآزش مطلوب مدل است. مقدار ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (*RMSEA*) نیز ۰/۰۵ می‌باشد که با توجه به کوچکتر بودن از ۰/۰۸، قابل قبول بوده و بیان کننده تأیید مدل پژوهش است. همچنین شاخص توکر- لویس (*TLI*) ۰/۹۱۹؛ شاخص برآزش تطبیقی (*CFI*) ۰/۹۱۵ و شاخص برآزش مقتصد هنجار شده (*PNFI*) ۰/۸۹ می‌باشد. که همگی گویای مطلوب بودن برآزش و تأیید مدل پژوهش است.

ماتریس کوواریانس ورودی شامل ۳۰ متغیر است که ۲۳ متغیر مشاهده شده و ۷ متغیر پنهان دارد. این مدل دارای ۳۹۱ گشتاور نمونه متمایز و ۸۴ پارامتر متمایز است که باید برآورد شود؛ بنابراین این مدل ۳۷۰ درجه آزادی دارد و از این رو شاخص برآزش کای اسکور نیز محاسبه شده است که در جدول (۷) مشاهده می‌شود. این یافته‌ها نشان می‌دهد مدل به خوبی با داده‌ها برآزش دارد. آزمون کای اسکور بیانگر برآزش مناسب مدل با ماتریس واریانس- کوواریانس است.

جدول ۷- شاخص کای اسکور ساختاری تحقیق.

کای اسکور	درجه آزادی	کای دو/درجه آزادی
۱۶۲۷۲/۱۱	۳۷۰	۲/۵۵

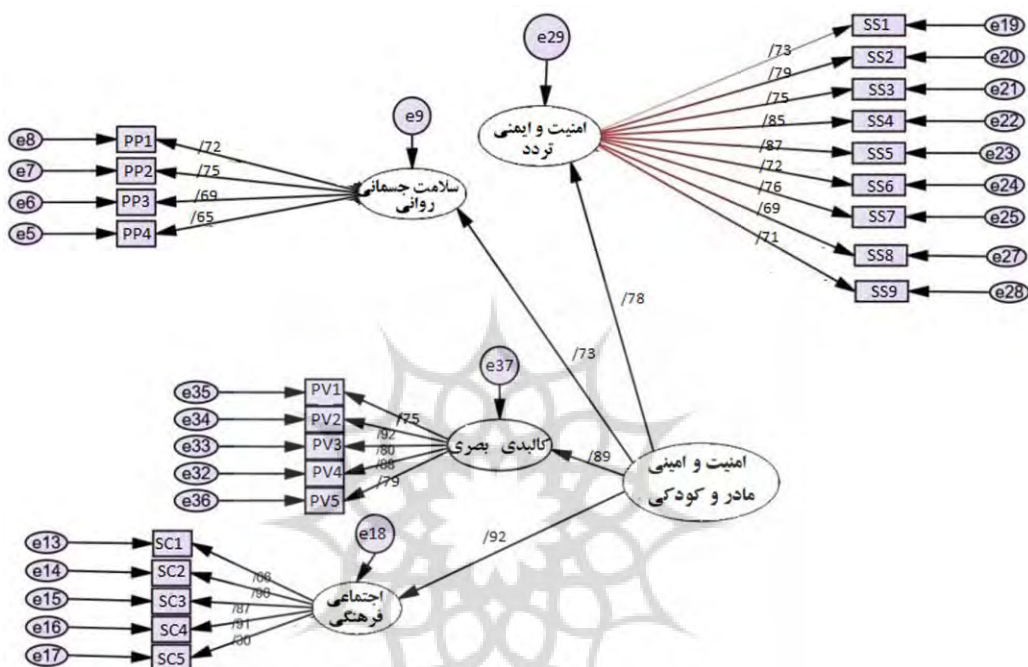
تحلیل عاملی در دو مرحله انجام شده است. در مرحله اول گویه‌های مربوط به هر شاخص بررسی شده و میزان بار عاملی آنها محاسبه شده است. در مرحله دوم بار عاملی هر کدام از شاخص‌ها بر روی امنیت و ایمنی زنان در پارک

جدول ۸- بارهای عاملی استاندارد و غیراستاندارد شاخص‌های امنیت و ایمنی زنان در پارک بانوان آنای.

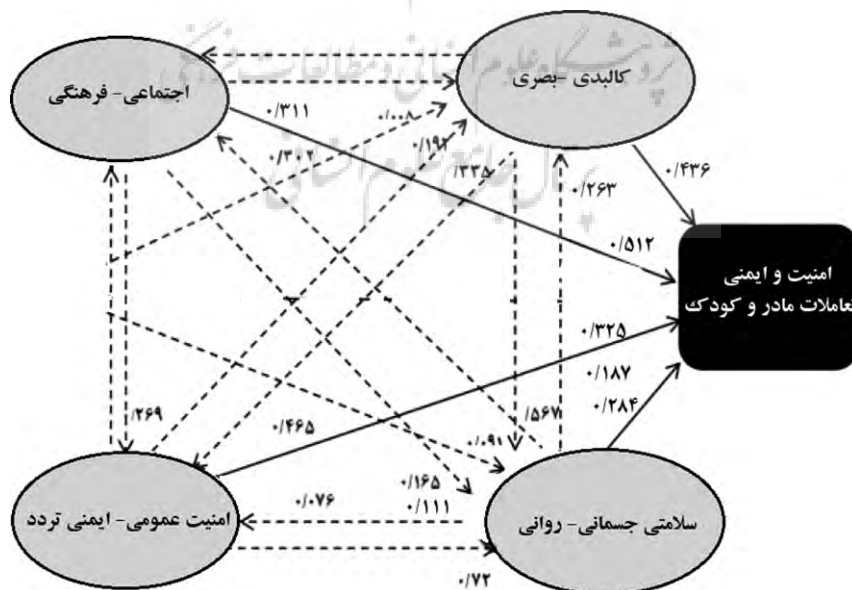
متغیر مستقل (آیتم)	متغیر وابسته (عامل)	ضریب برآورد شده	خطای معیار برآورد	نسبت بحرانی	سطح معنی داری	ضریب برآورد شده استاندارد
امنیت و ایمنی تردد	تعاملات مادر و کودک در پارک بانوان	۱/۱۱	۰/۲۶	۷/۱۵	۰/۰۰۰	۰/۷۸
کالبدی-بصری	تعاملات مادر و کودک در پارک بانوان	۰/۸۶	۰/۲۴	۶/۸۶	۰/۰۰۰	۰/۸۹
اجتماعی- فرهنگی	تعاملات مادر و کودک در پارک بانوان	۰/۷۹	۰/۲۱	۶/۱۹	۰/۰۰۰	۰/۹۲
سلامت جسمانی-روانی	تعاملات مادر و کودک در پارک بانوان	۰/۶۸	۰/۲۹	۷/۷۷	۰/۰۰۰	۰/۷۳

جدول ۹- تحلیل مسیر اثرات معنادار مستقیم و غیر مستقیم بر متغیرهای تحقیق.

تأثیرات استاندارد شده		وزن رگرسیون (مستقیم)				اثرات ایمنی در تعاملات مادر و کودک
جمع اثرات	اثر مستقیم	غیر مستقیم	تخمین	C.R	P	
۰/۵۱۲	۰/۳۲۵	۰/۱۸۷	۰/۵۲۵	۶/۱۴	<۰.۰۱	ایمنیت عمومی و ایمنی
۰/۸۲۳	۰/۵۱۲	۰/۳۱۱	۰/۵۹۶	۶/۲۵	<۰.۰۱	اجتماعی-فرهنگی
۰/۶۹۹	۰/۴۳۶	۰/۲۶۳	۰/۷۱۲	۵/۱۷	<۰.۰۱	کالبدی - بصری
۰/۳۹۵	۰/۲۸۴	۰/۱۱۱	۰/۴۷۳	۸/۲۹	<۰.۰۱	سلامت جسمانی-روانی

شکل ۳- روابط علی استاندارد شده مدل نهایی پژوهش.

شکل ۴- اثرات مستقیم و غیرمستقیم تأثیرگذاری شاخص‌های ایمنیت و ایمنی در تعاملات مادر و کودک در پارک بانوان آنای شهر تبریز.

۵- بحث و نتیجه گیری

زنان تقریباً نیمی از جمعیت جهان هستند و توجه به نیازها و انتظارات آن‌ها در برنامه ریزی و تولید فضاهای شهری ضروری است. امروزه این بیانیه قابل قبول و منطقی است، اما تا سه دهه قبل در مطالعات شهری چنین رویکردهایی وجود نداشته است. نحوه جابجایی زنان در سطح شهر و نحوه استفاده آن‌ها از فضاهای عمومی، سؤالات جدید و مهمی را به ذهن متبادر می‌کند، خصوصاً اینکه ویژگی‌های یک فضای عمومی تا چه میزان می‌تواند نیازهای افرادی که از این مکان استفاده می‌کنند را برطرف سازد، و به ویژه چه مواردی را باید در در برنامه ریزی مبتنی بر جنسیت در نظر گرفت. زنان به دنبال عزت نفس و فرصتهایی برای رشد و مشارکت کامل در محیط ساخته شده خود به عنوان بخشی از جامعه هستند. این امر را می‌توان از طریق توسعه یک شهر جامع، راحت و امن که به زنان اجازه تحقق رویاهای و اهداف خود را می‌دهد، به دست آورد. تحقیق حاضر در رابطه با تحلیل طراحی فضاهای شهری ایمن برای زنان براساس تعاملات اجتماعی مادر و کودک در پارک بانوان آنا تبریز می‌باشد. پارکهای بانوان فراتر از جذابیت زیبایی‌شناسی به رفاه فیزیولوژیکی و روانی استفاده کنندگان کمک می‌کنند. با این حال، با توجه به نتایج بدست آمده در پژوهش مشاهده شده است که زنان در پارک بانوان آنا حضور کمتری دارند. این به دلیل ترس از خشونت و آزار و اذیت، عدم ایمنی-امنیت و پایین بودن امکانات پارک نسبت به نیازهای آنان در طراحی پارک آنا می‌باشد. اگر دیدگاه زنان و نیازهای آن‌ها در طراحی فضاهای پارک مورد بحث گنجانده شود، می‌تواند قابلیت استفاده از آن را بهبود بخشد. همچنین یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که، در طراحی فضاهای پارکهای بانوان در شهر تبریز بخصوص پارک بانوان آنا به مشکلات زنان و کودکان توجه نشده است. با استفاده از عوامل ارتقای محیطی، می‌توان محیطی متناسب با نیازهای فعالیتی مادر و کودک در پارک بانوان آنا تبریز فراهم کرد. همچنین در طراحی فضاهای این پارک محدودیت‌ها و فرصتهایی وجود دارد که شناسایی آن‌ها به بهبود کیفیت فضاهای شهری بخصوص پارک مورد مطالعه منجر خواهد شد. هدف تحقیق که تحلیل طراحی فضاهای شهری ایمن برای زنان براساس

تعاملات اجتماعی مادر و کودک در پارک آنا تبریز می‌باشد. نتایج تحقیق نشان داد که بارهای عاملی گویه‌های مربوط به هر یک از شاخص‌ها بزرگتر از ۰/۴ بوده و در سطح احتمال ۹۹ درصد معنی‌دار هستند. بنابراین هیچ یک از گویه‌ها حذف نمی‌شود و در مدل باقی می‌مانند. بنابراین نتیجه می‌شود که ساختار عاملی شاخص‌های ایمنی در تعاملات مادر و کودک در پارک آنا تبریز از روایی سازه‌ای مطلوبی برخوردار هستند. بنابراین شاخص اجتماعی-فرهنگی با بار عاملی ۰/۹۲ بیشترین تأثیر را در ایمنی زنان در تعاملات مادر و کودک در پارک آنا تبریز دارد. پس از آن به ترتیب شاخص کالبدی-بصری با بار عاملی ۰/۸۹، شاخص امنیت عمومی-ایمنی تردد با بار عاملی ۰/۷۸، شاخص سلامت جسمانی-روانی با بار عاملی ۰/۷۳ در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

باتوجه به چالش‌های احصاء شده، پیشنهادهای ذیل قابل ارائه است:

برای استفاده بهتر این مکان‌ها لازم است این پارک‌ها در امن‌ترین و مطلوب‌ترین بخش از فضاهای شهری مکانیابی و طراحی شوند در جهت تسهیل فعالیت‌های فیزیکی بانوان، توسعه کالبد فیزیکی پارک‌ها باید شامل مکان‌ها و امکانات ورزشی همچون سالن‌های سرپوشیده ورزشی، مسیرهای دوچرخه‌سواری و مسیرهای دویدن و پیاده‌روی باشد. پیشنهاد می‌شود گسترش طولی پارک‌ها بیشتر مد نظر قرار گیرد، زیرا این نوع فرم از فضاها امکان انجام دادن فعالیت‌های پیاده‌روی و دویدن را تسهیل می‌کند. از آنجا که راحتی انگیزه مهم بانوان برای حضور در پارک بانوان ذکر شده است، لازم است. دید بیرون به درون پارک و بالعکس با ایجاد موانع بصری محدود شود. برای افزایش زیبایی و مطلوبیت درون پارک‌ها، موانع بصری سبز از قبیل درختان دارای تاج متراکم و پرپشت (بلوط، افرا، نارون) با درختان همیشه سبز (سرو خمره‌ای و سرو نقره‌ای) به صورت ترکیبی به جای دیوار و حصارهای غیرزنده استفاده شوند. تأمین امنیت در پارکهای شهری از اقدامات مهم مورد نیاز در طراحی پارک بانوان است.

۶- مراجع

- [1] Bayat, N; Pourghlami, M. R; Osanloo, A; Talebian Kiaklayeh, F; (2018), Fear of crime in urban public spaces; Case study: Women community of District 12 of Tehran Municipality, *Disciplinary and Social Research of Women and Family*, 15 (4), 110-130.
- [2] Brown, R. D., Vanos, J., Kenny, N., & Lenzholzer, S. (2015). Designing urban parks that ameliorate the effects of climate change. *Landscape and Urban Planning*, 138, 118-131. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2015.02.006>. <https://research.wur.nl/en/publications/designing-urban-parks-that-ameliorate-the-effects-of-climate-change>.
- [3] Cohen, D. A., Han, B., Derose, K. P., Williamson, S., Marsh, T., Raaen, L., & McKenzie, T. L. (2016). The paradox of parks in low-income areas: Park use and perceived threats. *Environment and Behavior*, 48(1), 230-245.
- [4] Demuzere, M., Orru, K., Heidrich, O., Olazabal, E., Geneletti, D., Orru, H., Bhawe, A. G., Mittal, N., Feliu, E., Faehnle, M., (2014), Mitigating and adapting to climate change: Multi-functional and multi-scale assessment of green urban infrastructure, 146: 107-115. doi: 10.1016/j.jenvman.2014.07.025.
- [5] Derose, KP, Han, B, Williamson, S, Cohen, DA, (2018), Gender Disparities in Park Use and Physical Activity among Residents of High-Poverty Neighborhoods in Los Angeles, *Women's Health*, 28(1), 6-13.
- [6] Gholamhosseini, R, (2017), A Living Room in the City: The Place of Public Space in the Everyday Lives of Middle Eastern Women in Greater Brisbane, Thesis of PhD of Philosophy, University of Queensland, School of Earth & Environmental Sciences.
- [7] Habibi, L, Nikpouramer, A, (2017), An Analysis of Women's Attitudes Towards the Formation of TourismLeisure Spaces for Women, Case Study: Amol Women's Park, *Tourism Planning and Development*, 6)21(. 96-115.
- [8] Hashemi Tilanooi, M; Mirgholami, M; Rafieian, M; (2014), Measuring Women's Satisfaction with Women's Parks (Case Study: Tabriz Women's Parks), *Identity of the City*, 19, 49-62.
- [9] Hekmatnia, H, Mousavi, M. N. (2017). Application of the model in geography with emphasis on urban and regional planning, Yazd, first edition, modern science.
- [10] Holland, C, Clark, A, Katz, J, Peace, S, (2017), Social interactions in urban public places, Joseph Rowntree Foundation, www.policypress.org.uk.
- [11] Jagori, Safetipin. (2018a). A Rapid Study on Women's Safety in Public Spaces in Jhajjar, Haryana. New Delhi, India.
- [12] Jagori, Safetipin. (2018b). A Rapid Study on Women's Safety in Public Spaces in Rohtak, Haryana. New Delhi, India.
- [13] Klemm, W., Heusinkveld, B. G., Lenzholzer, S., Jacobs, M. H., & van Hove, B. (2015). Psychological and
- [14] physical impact of urban green spaces on outdoor thermal comfort during summertime in The Netherlands. *Building and Environment*, 83, 120-128. <https://doi.org/10.1016/j.buildenv.2014.05.013>.
- [15] Klemm, W, Van Hove, B, Lenzholzer S, Kramer, H, (2017), Towards guidelines for designing parks

- of the future, *Urban Forestry & Urban Greening*, 21, 134-145. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2016.11.004>.
- [16] Lapham, S. C., Cohen, D. A., Han, B., Williamson, S., Evenson, K. R., McKenzie, T. L., Ward, P. (2016). How important is perception of safety to park use? A four-city survey. *Urban Studies*, 53(12), 2624– 2636.
- [17] Lambrick M, Rainero, L, (2010), *Red Mujer y Habitat Latina America & Women in Cities International, Safe City*. UNIFEM.
- [18] Leao, S, Izadpanahi, P, Hawken, C, (2019), How urban design can make cities safer for women?: A statistical analysis of SafetiPin, PLEA, 2018 Hong Kong, Smart and Healthy within the 2-degree Limit. <https://www.researchgate.net/publication/331699897>.
- [19] Listerborn, C. (2016). "Feminist struggle over urban safety and the politics of space." *European Journal of Women's Studies* 23(3): 251-264. sagepub.co.uk/journalsPermissions.nav. doi: 10.1177/1350506815616409.
- [20] Meijering, J. V., Tobi, H., van den Brink, A., Morris, F., Bruns, D., (2015), Exploring research priorities in landscape architecture: An international Delphi study, *Landscape and Urban Planning* 137: 85-94.
- [21] Moser, C. O. N. (2017). "Gender transformation in a new global urban agenda: challenges for Habitat III and beyond." *Environment and Urbanization* 29(1): 221-236.
- [22] Moser, C O N (2016a), "Can the New Urban Agenda fundamentally transform gender relations?" *Citi scope*, 18 April, available at <http://citiscopes.org/habitatIII/commentary/2016/04/can-newurbanagenda-fundamentally-transform-gender-relations>.
- [23] Nowrojee, Shebi, (2019), Working Together for Girls' and Women's Safety in Public Spaces: Lessons from India, 3D Program for Girls and Women, United Nations Foundation, <https://the3dprogram.org/document/working-together-for-girls-and-womens-safety-in-publicspaces-lessons-from-india/>.
- [24] Paramo, P. Arroyo. A. M. B, (2011). "Gender and Space: Analysis of Factors Conditioning Equity in Urban Public Space." *Universities Psychologica*, 10(1), 61-70. http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1657-92672011000100006
- [25] Poorahmad. A, Ashrafi, Y, Rashidi T, (2013), Changes in the presence of women in public urban space under study: Eligoli and Khaghani Park in Tabriz, *Women in Development and Politics*, 11 (3), 351- 376.
- [26] Poorahmad, A; Rokhsari, H; Ranjbari, A; Hajian Hosseinabadi, M; (2018), Environmental Quality Assessment of Urban Disciplinary Spaces (Case Study: Yazd Women's Parks), *Geographical Thought*, 10 (19), 81-102.
- [27] Pourmohammadi M. R, Roustaei Sh, Kheznejad P, (2009), The right to the city in urban public spaces with emphasis on the approach of sexual justice in the city of Urmia, *women and society (Sociology of Women)*, 10 (40), 195-221.
- [28] Rahimi, Leila, Sabouri, Saber, (2018), Women's security in urban public spaces and the study of physical factors affecting it (Case study: Elegli Park, Tabriz), *Social Psychological Studies of Women*, 15 (4), 39-77.
- [29] Reichl, A J. (2018). Manufacturing landmarks in New York City parks. *Journal of Urban*. 44(4),

History, <https://doi.org/10.1177/0096144214566984>. First Published April 7, 2015.

- [30] Reichl A. J. (2016): The High Line and the ideal of democratic public space, *Urban Geography*, 37(6), 904- 925.
- [31] Spain, D. (2016). *Constructive feminism: women's spaces and women's rights in the American city*. Ithaca, Cornell University Press. <http://www.tandfonline.com/loi/rurb20>.
- [32] Soraganvi, S. (2017), Safe Public Places: Rethinking Design for Women Safety, *International Journal on Emerging Technologies* 8(1): 304-308. https://www.researchtrend.net/ijet/about_ijet.php.
- [33] Toolis, E.E, (2017), Theorizing Critical Place making as a Tool for Reclaiming Public Space, *Am J Community Psychol*, 59:184–199 doi10.1002/ajcp.12118 <https://read.dukeupress.edu/public-culture/article-abstract/23/1/39/31985>. UN-
- [34] Habitat (2016a), *Habitat III Zero Draft of the New Urban Agenda*, Nairobi. <http://habitat3.org/wpcontent/uploads/Revised-Zero-Draft-New-Urban-Agenda-18-June-2016.pdf>.
- [35] UN-Habitat (2016), *Global Public Space Toolkit: From Global Principles to Local Policies and Practice*. United Nations Human Settlements Programme. www.unhabitat.org.
- [36] UN-Women, (2019), *Safe Cities and Safe Public Spaces for Women and Girls Global Flagship Initiative: International Compendium of Practices*, Prepared by the Ending Violence against Women Section, in UN Women. Design: Blossom Italy.
- [37] Villanueva, K., H. Badland, P. Hooper, M. J. Koohsari, S. Mavoa, M. Davern, R. Roberts, S. Goldfeld and B. Giles-Corti (2015). Developing indicators of public open space to promote health and wellbeing in communities. *APPLIED GEOGRAPHY* 57: 112-119. doi:10.1016/j.apgeog.2014.12.003 <http://hdl.handle.net/11343/52099>.
- [38] Wng, X, Wu, C, (2020), An Observational Study of Park Attributes and Physical Activity in Neighborhood Parks of Shanghai, China, *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 17, 2080; doi:10.3390/ijerph17062080 www.mdpi.com/journal/ijerph

انجمن علمی دانشجویان غیر عامل ایران

Analysis of the Design of Safe Urban Spaces for Women Based on the Social Interactions of the Mother and Child (Ana Women's Park in Tabriz)

Islam Karami¹; Mustafa Basiri²; Ali Zeynali Azim³

1. Assistant Professor of Faculty of Architectural Engineering and Urbanism, Shahrood University of Technology, Shahrood, Iran (Corresponding Author)
2. Assistant Prof. of Urban Planning and Architecture, Ilkhchi Branch, Islamic Azad University, Ilkhchi, Iran
3. Young Researchers and Elite Club, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran

Abstract:

The pace and rapid nature of urbanization around the world has created new challenges for governments as well as scientists and social activists. Urban public spaces are a social space, which is generally accessible to all people. But now, for many women and children with them, the use of public spaces, especially city parks, has caused great concern around the world. These spaces should respond to women's needs, safety and sense of belonging to use them. The current research method is descriptive, analytical and survey. The statistical population of the research includes the women of Anai neighborhood of Tabriz. The sample size of the North is 370, which was obtained through Cochran's formula, and Cornbrash's alpha was used for the reliability of the questions. For data analysis, structural equation method with Spss and Amos software was used. The results showed that the socio-cultural index with a factor load of 0.92 has the greatest effect on the security and safety of Tabriz Women's Park. After that, the physical-visual index with a factor load of 0.89, the general security-traffic safety index with a factor load of 0.78 and the health index with a factor load of 0.73 are respectively. As a result, all the physical, socio-cultural, health and public security-traffic safety indicators are effective in improving the safety of women's park in terms of mother-child interactions in Tabriz city.

Keywords: Urban Space, Safe City, Gender, Women's Park, Social Interactions.